

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน ลาดพัฒนา

นางสาวบุญส่ง ประสิทธิ์นอก

สารนิพนธ์เล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544
ISBN.....

บทคัดย่อ

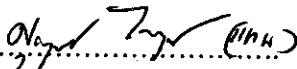
บุญส่ง ประสิทธิ์นอก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านลาดพัฒนา ค.หนองน้ำใส อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร. กนกอร อินทราพิเชฐ
ISBN.....

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่ง
เงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชน ในการประกอบอาชีพ เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้และแก้
ไขปัญหาความยากจน เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศ และเป็นการสร้าง
ภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เพื่อสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง
ให้หมู่บ้านหรือชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ในการประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนบ้านลาดพัฒนา มีแนวโน้มในการจัดการ
บริหารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการมีรายได้เพิ่มขึ้นของประชาชน ในการประเมิน
โครงการได้ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลตามแบบ พร.1-พร.12 จาก
จำนวนประชากร 187 ครัวเรือน โดยอัตราส่วนร้อยละ 10 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดจะใช้สถิติค่า
ร้อยละค่าเฉลี่ยเลขคณิต และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้แนวความคิดทฤษฎีที่เรียกว่า “CIPP
Model” ในการวิเคราะห์

จากการประเมินพบว่ากองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนา หมู่ที่ 12 ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26
เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2544 และได้รับการจัดสรรเงินโอนเงินเมื่อวันที่ 6 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544
โดยมีคณะกรรมการทั้งหมด 15 คน และมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 124 คน ได้ปล่อยกู้ไป 81 ราย เป็น
จำนวนเงินทั้งสิ้น 998,000 บาท ผู้กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินที่กู้ไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ตามความ
สามารถ และประสบการณ์ซึ่งคาดว่าผู้กู้จะสามารถนำเงินมาใช้คืนกองทุนได้ภายในระยะเวลา 1 ปี

ลายมือชื่อนักศึกษา.....บุญส่ง ประสิทธิ์นอก

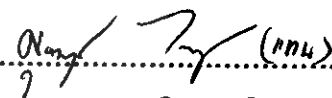
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... (รศ.ดร.)

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและประเมินโครงการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รศ.ดร.กนกอร อินทราทิเชฐ)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ดร.มาโนชญ์ สุธีรพัฒนานนท์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒ 6 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินการวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร.กนกอร อินทราพิเชฐ
- ผู้ช่วยพัฒนากรอำเภอ นายมรกต ชัยสิทธิ์ ที่ให้คำปรึกษาในด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อเสนอแนะ อำนวยความสะดวก และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็น อย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

บุญส่ง ประสิทธิ์นอก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ 3	
บทที่ 2 ปฏิบัติการตรวจประเมิน	
1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์	5
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	7
3. แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	27
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	27
5. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	27
6. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	29
7. การประเมิน โครงการรูปแบบการประเมินแบบซีพีที โมเดล CIPP MODEL	31
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ	32
2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	32
3. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล	
4. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	
5. ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม	37

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

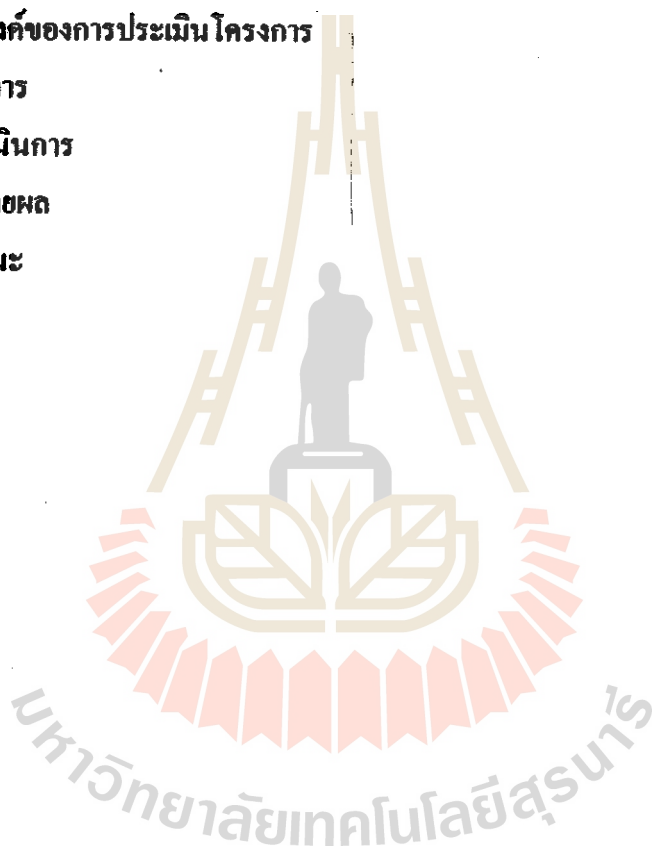
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	40
1.1 บริบทระดับประเทศ	40
1.2 บริบทระดับท้องถิ่น	43
2. ผลการประเมิน โครงการโดยภาพรวม	54
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	58

บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	60
2. วิธีดำเนินการ	
3. ผลการดำเนินการ	
4. การอภิปรายผล	61
5. ข้อเสนอแนะ	62

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ย้อนไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อสภาถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นทางการหนึ่งว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นทางการที่ได้ผลชัดเจนและรวดเร็วด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดปัญหาความยากจน และนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็คือประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพของตนสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง จากนั้นมากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงานสร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังกล่าว ที่สามารถจัดตั้งกองทุนและได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนจากรัฐบาลแล้วจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและเพื่อที่จะได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงจำเป็นต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อที่จะได้รับทราบความเป็นจริง

ของหมู่บ้านและชุมชนเพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนากองทุนให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

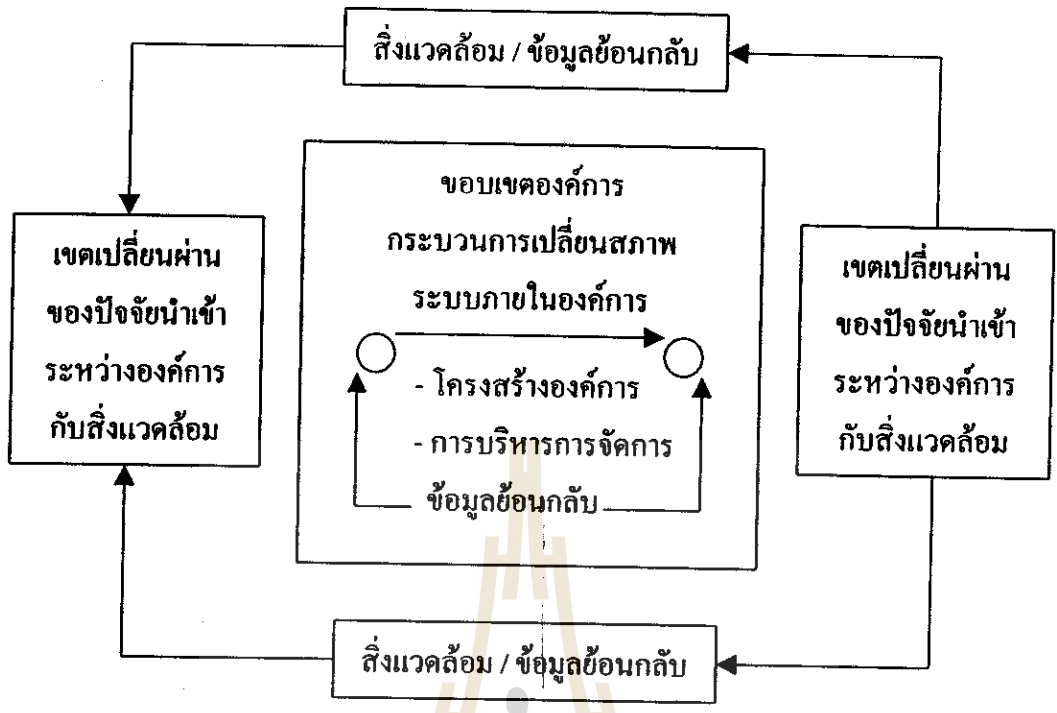
1. เพื่อที่จะได้ทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด
2. เพื่อทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมืองและเป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชนพื้นที่เป้าหมายและเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
5. เพื่อทราบว่าเงินกองทุนหนึ่งล้านบาทให้ประโยชน์และมีความสำคัญอย่างไร กับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบเรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล” โดยอักษรย่อมีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	ระบบของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพ 2.1 ปรับปรุงมาจาก เดียบ ไทยยัง, องค์การและการจัดการ, 2539 : 22

แนวความคิดทฤษฎีระบบ จึงเป็นอีกหนึ่งตัวแบบที่เหมาะสมในการประเมินผลตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพราะเป็นการศึกษาและมองภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยขององค์การหรือหน่วยเปลี่ยนสภาพ ซึ่งในที่นี้คือชุมชนท้องถิ่น หน่วยปัจจัยนำเข้า หน่วยนำออกผลิต และหน่วยผู้ใชผลผลิตซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมองค์กร ต่อไปนี้เรียกว่า “บริบท”

วิธีดำเนินการ

- การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่นที่คนได้รับมอบหมาย
  3. ใช้ชีพท์โมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูล
  4. ศึกษาเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลของหมู่บ้าน และนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล

5. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และบางส่วนอาจทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์
6. ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการเขียน
7. ลงมือเขียน บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนครบสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลจากการศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจในปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. เพื่อเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้และเป็นการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เกิดการพัฒนาและมีศักยภาพที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแนวทางที่จะประสบความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. เพื่อให้เงินกองทุน 1 ล้านบาท เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของโครงการ

บทที่ 2

ปฏิทรรศน์กรรม

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศและเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินโครงการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประเมินผลติดตามโครงการ ซึ่งต้องนำทฤษฎีระบบเข้ามาเกี่ยวข้องกับ การประเมินผล ก่อนอื่นจึงต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบต่าง ๆ ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบาย หลักการ และเหตุผล

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดขึ้นเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เป็นการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดการระบบบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง ซึ่งความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลจึงมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตอีกด้วย

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะประสบความสำเร็จ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการคือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ๆ
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
4. การติดตามประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

ซึ่งหลักการดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพราะเป็นการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เป็นการเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน พร้อมทั้งเป็นกระบวนการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างองค์กรภายในชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคมให้ได้มีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเกิดการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และยังเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้บริหารและพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งให้กับชุมชน สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ เพิ่มรายได้และลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 โดยรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศ เพื่อให้ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อสภา อาศัยอำนาจตามความในข้อ 10 (8) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงออกระเบียบไว้ดังนี้

หมวด 1

ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้มิใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ระเบียบนี้

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องที่พิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การที่จะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมืองให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะอนุกรรมการสนับสนุน” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“คณะกรรมการระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร

“คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ” หมายความว่า คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอหรือเขต

“คณะกรรมการกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองต่าง ๆ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

“กรรมการกองทุน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง

“ผู้แทนครัวเรือน” หมายความว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน ซึ่งหัวหน้าครัวเรือนมอบหมายเป็นหนังสือให้เป็นผู้แทนครัวเรือน

“หุ้น” หมายความว่า การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสมและจะถอนหรือปิดบัญชีได้ ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกกองทุน

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ
ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการระบียบนี้

หมวด 2

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

- (1) เสริมสร้างความสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- (2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
- (3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- (4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
- (5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

ข้อ 6 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานดังนี้

(1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

(2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

(3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชน

(4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

(5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 7 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- (1) เงินกองทุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- (3) เงินกู้ยืม
- (4) ดอกผลหรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน
- (5) เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุน ได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอันใด

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคารออมสินเพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ธนาคารโอนเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามหมวดที่ 9 แห่งระเบียบนี้ บัญชีละ 1 ด้านบาทภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับเป็นหนังสือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ในที่นี้คณะกรรมการไม่สามารถจัดสรรเงินให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ขยายเวลาต่อไปได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

ข้อ 10 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการดังนี้

(1) ความพร้อมความสนใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนถึงความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนและการควบคุมดูแลกันเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เป็นความพร้อมของบุคคล ด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพและกองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในการเข้าบริหารจัดการกองทุน

(3) การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการ จัดตั้งขึ้น

(4) การมีระบบตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิผลการดำเนินงานกิจกรรมของกองทุนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเองเพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ภายใต้บังคับแห่งข้อ 11 และบทบัญญัติในหมวด 8 แห่งระเบียบนี้ เมื่อคณะกรรมการได้อนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าจัดการบริหารและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือจากบัญชีกองทุนชุมชนเมืองแล้ว คณะกรรมการย่อมหมดอำนาจในการบริหารจัดการเงินกองทุนและจะเข้าแทรกแซงการบริหารจัดการเงินกองทุนของคณะกรรมการกองทุนมิได้

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหรือให้กองทุนขาดใช้หรือให้ส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้ว อันเนื่องจากมีหลักฐานอันควร เชื่อได้ว่าคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด หรือกระทำการอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

หมวด 3

คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 12 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นรองประธานคนที่สอง ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการ

ธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร
ประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการ เป็น
อนุกรรมการ ผู้แทนจากสำนักงานเป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 13 คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) กำหนดแผนปฏิรูปการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
ข้องกับการพัฒนาและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลาง
ในการพัฒนา
- (2) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการ
สนับสนุนระดับจังหวัดในการทำงานห้าที่สนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการแก่งกองทุนอย่างมีประ
สิทธิภาพ
- (3) บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนิน
การของกองทุน
- (4) ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนตามแผนงานโครงการของรัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์
ประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุน เพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้านสามารถรวมกองทุนอื่นกับ
กองทุนได้ตามวัตถุประสงค์
- (5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
สนับสนุน
- (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 4

คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

ข้อ 14 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด
เป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธาน
กรรมการและผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์
กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออม
สิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาธารณสุขจังหวัด เร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด
ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน
และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการและพัฒนาการ
จัดหัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดอาจจัดตั้งศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดเพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้คณะกรรมการดังกล่าวตามวรรคแรก ประกอบด้วย ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นประธาน ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ ผู้แทนคณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานกรรมการผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมประชาสัมพันธ์ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน ผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคนเป็นอนุกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 15 ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) รับขึ้นทะเบียนกองทุนตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (2) ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับชุมชนตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (4) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด ให้เป็นไปตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์
- (5) ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกองทุนในจังหวัด
- (6) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทราบ
- (7) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมาย

ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต เป็นประธานแล้วแต่กรณี ปลัดเทศบาลหรือปลัดเมืองพัทยาแล้วแต่กรณี ปลัดอำเภอฝ่ายปกครองและพัฒนาหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตแล้วแต่

กรณี ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรอื่น ๆ จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินเก้าคนเป็นอนุกรรมการ และพัฒนาการอำเภอหรือหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนเขตแล้วแต่กรณีเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอมีหน้าที่ประเมินความพร้อม สนับสนุนการเตรียมพร้อมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง สนับสนุนและติดตามการดำเนินกิจกรรมของกองทุน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกลไกของท้องถิ่นในการดำเนินการพัฒนา การเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารการจัดการกองทุนด้วยความสมัครใจ ให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดแต่งตั้งคณะทำงานเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรประชาชน เครือข่ายชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติในท้องถิ่นที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ด้านการพัฒนากองทุนหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในจำนวนตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยให้มีบทบาท

หมวดที่ 5

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิก ซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

- (1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุสิบปีบริบูรณ์
- (3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

(6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

(7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

(8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

(9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน

(2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

(3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่มองค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(4) ดำรงหรือจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น ตลอดจนสำรวจและจัดทำข้อมูลดังกล่าวของกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

(6) ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

(7) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน หรือตามที่จำนวนสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอ และจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

(8) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร คอกผล ผลตอบแทน หรือรายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย ในกรณีที่คณะกรรมการมีหนังสือหรือคำสั่งเป็นที่สุด เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามหรือบริหารจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย กรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ใน ข้อ 16 ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

ข้อ 20 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
- (4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- (5) มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17 (4) (5) (6) และ (7)
- (6) คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะกรรมการกองทุนอาจแต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการกองทุนแทนก็ได้ และผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ให้นำบทบัญญัติในข้อ 19 วรรคสาม มาใช้บังคับกับกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (2) และ (3)

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เหวี่ยงฎีกกองทุน และเลขานุการกองทุน

ข้อ 22 การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการกองทุนทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการกองทุนและรองประธานกรรมการกองทุนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด กรรมการกองทุนผู้ใดมีส่วนได้เสียเป็นส่วนตัวในเรื่องใด ห้ามมิให้เข้าร่วมประชุมในเรื่องนั้น

หมวด 6

กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน
- (3) เงินกู้ยืม
- (4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- (5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- (6) เงินค่าหุ้น
- (7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- (8) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 24 สมาชิกกองทุนประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

การรับสมัครสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขและวิธีการตามที่กองทุนกำหนด ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเป็นหลัก

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนและมีเงินฝากสัจจะไว้ที่กองทุน

ในการชำระค่าหุ้น สมาชิกอาจชำระเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 26 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งวาระ เพื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนและรับรองคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับเลือกใหม่

วิธีการในการเลือกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุจะต้องขอมติหรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกตามระเบียบนี้หรือเมื่อคณะกรรมการกองทุนจะเห็นสมควร

นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายในระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอเป็นหนังสือจากสมาชิก ซึ่งเข้าชื่อกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจำเป็นองค์ประชุม

สมาชิกจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนตนก็ได้ แต่ผู้รับมอบอำนาจนั้นจะรับมอบอำนาจจากสมาชิกเกินกว่าหนึ่งรายมิได้

การประชุมคราวใดมีสมาชิมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ให้นัดประชุมอีกครั้งหนึ่งภายในสิบห้าวัน นับแต่วันนัดประชุมครั้งแรก ในการประชุมครั้งหลังถ้ามิใช่เป็นการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อมีสมาชิกประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดก็ให้ถือเป็นองค์ประชุม

ข้อ 29 สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

หมวด 7

การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่กรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ทุกเงิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ผู้ให้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะทำหน้าที่โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรรมการกองทุนกำหนด

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขตามกำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้อย่างหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งหรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้คืนพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้ซึ่งนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในเวลาสามสิบวัน หลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

หมวด 8

การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

คณะกรรมการกองทุนต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี และการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ตรวจสอบกองทุน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนและการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนได้ตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้คณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบกองทุน

ข้อ 39 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุน เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห้ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด และให้ทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุน พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิกและสาธารณชน

ข้อ 40 การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีทางบัญชี หากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9

บทเฉพาะกาล

ข้อ 41 ในวาระเริ่มแรกในส่วนของกองทุนหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจงทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 17 โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

การประชุมตามวรรคหนึ่ง ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกแล้วเสร็จ ให้ผู้ใหญ่บ้านและประชาคมหมู่บ้าน ตลอดจนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอสนับสนุนให้การเลือกคณะกรรมการกองทุนเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ในส่วนของชุมชนเมืองให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ เป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามวรรคแรก

ข้อ 42 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 เข้าดำรงตำแหน่งให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

ให้นำบทบัญญัติในข้อ 19 วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

ข้อ 43 คณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 ต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และเปิดบัญชีเงินฝากของคณะกรรมการกองทุนให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันหลังจากได้รับเลือก

ข้อ 44 ให้คณะกรรมการกองทุนตามข้อ 41 เปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อบัญชี “กองทุนหมู่บ้าน (ชื่อบ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....)”

ไว้กับธนาคารเพื่อรับโอนเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

ข้อ 45 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ระเบียนนี้บังคับใช้ ให้คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานตามระเบียนนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนา มีดังต่อไปนี้
ที่ตั้งกองทุน

เลขที่ 182 หมู่ที่ 12 บ้านลาดพัฒนา ตำบลหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
30140

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมการออกทรัพย์ให้กับสมาชิก โดยการถือหุ้นและฝากสัจจะ
3. เพื่อเป็นแหล่งบริการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่สมาชิก
4. เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน
5. เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน
6. เพื่อพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

แหล่งที่มาของกองทุน

ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
2. เงินกู้ยืม
3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
5. เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
6. เงินค่าหุ้น
7. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
2. เป็นผู้ที่มีนิสัยดีงาม มีความรู้ความเข้าใจในหลักการของกองทุน และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
3. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิกกองทุน
4. เป็นผู้ที่ยินยอมจะปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของกองทุน

5. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
6. ต้องมีเงินฝากและถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นขึ้นไปกับกองทุนหมู่บ้าน

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านลดพัฒนา

1. ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
2. รับสมัครสมาชิกทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรชุมชน แล้วแต่ความ

สมัครใจของผู้สมัคร

3. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
4. รับสมัครสมาชิกจากรั้วเรือนละ 1 คน
5. สมาชิกต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 5 บาท
6. สมาชิกต้องถือหุ้นกับกองทุนอย่างน้อยคนละ 1 หุ้น หุ้นละ 10 บาท
7. สมาชิกต้องส่งเงินสัจจะทุกเดือน

การพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิกกองทุน

1. ตาย
2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบและข้อบังคับของกองทุน แสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุน ไม่ว่าจะด้วยประการใด
6. จงใจปกปิดความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้

อัตราดอกเบี้ย

1. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 8 บาท/ปี
2. อัตราบันร้อยละ 0.5 บาท/วัน (กรณีและผู้กู้ชำระเงินคืนไม่ตรงกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้)

กิจกรรมหลักของกองทุน

พัฒนาสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ บริหารงานกองทุนและจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำและประชาชนในหมู่บ้าน และนำดอกเบี้ยที่ได้จากกองทุนมาจัดสรรประโยชน์ให้แก่หมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปันผลค่าหุ้นให้กับสมาชิกในกองทุน 15%
2. เหลือคืนผู้กู้ 5%
3. ประกันความเสี่ยง 20%
4. ให้ผลตอบแทนคณะกรรมการกองทุน 10%
5. ให้เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพ 10%
6. เป็นเงินสมทบกองทุน 10%
7. จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกองทุน 20%
8. เป็นทุนเพื่อพัฒนาสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน 10%

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนา

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนามีจำนวนทั้งหมด 15 คน เป็นชาย 11 คน และเป็นหญิง 4 คน คณะกรรมการทั้งหมดได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งคุณสมบัติของคณะกรรมการมีดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน ไม่คิดการพนันและไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
3. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
4. ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำด้วยประมาท
5. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
6. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
7. ไม่เป็นผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
8. ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก
9. เป็นผู้มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์

กระบวนการในการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน

1. เตรียมความพร้อมและเรียกประชุมชาวบ้านจำนวน 3 ใน 4 ของหมู่บ้านจากทุกครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน
2. ศึกษาอำเภอ กำนัน และครุมาาร่วมเป็นประธานและพิธีกรในการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน
3. สมาชิกในที่ประชุมเสนอรายชื่อผู้เข้ารับการเลือกตั้ง
4. โหวดคะแนนเสียงทีละ 1 คน จนได้คณะกรรมการครบทั้ง 15 คน
5. เมื่อได้คณะกรรมการครบทั้ง 15 คน คณะกรรมการทั้ง 15 คนก็ประชุมเลือกตั้งประธานคณะกรรมการ รองประธานคณะกรรมการ เสร็จญูญิก และเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารงานกองทุน
6. คณะกรรมการประชุมร่วมกันเพื่อวางระเบียบกองทุนและขั้นตอนในการปฏิบัติงานของกองทุนและประกาศให้สมาชิกทุกคนทราบ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้

1. สมาชิกต้องเขียน โครงการเพื่อเสนอขอเงินกู้จากคณะกรรมการกองทุน
2. ลักษณะของ โครงการต้องเป็น โครงการที่สามารถดำเนินการ ได้จริง
3. วงเงินกู้สมาชิกได้รายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาท
4. ผู้กู้ต้องทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุน
5. ผู้กู้ต้องมีหลักทรัพย์ประกันเงินกู้ และผู้ค้ำประกันจำนวน 2 คน
6. ผู้กู้ต้องส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลา 1 ปี

ปัจจุบันสมาชิกกองทุนบ้านลาดพัฒนามีสมาชิกจำนวน 124 คน จากสมาชิกทั้งหมดในหมู่บ้าน 187 ครัวเรือน สมาชิกผู้ขอเงินจากกองทุนมีจำนวนทั้งหมด 81 คน แบ่งเป็นผู้กู้รอบแรก 57 คนและรอบสอง 24 คน

ผู้กู้รอบแรก 57 คน เสนอขอเงินกู้ในนามของโครงการต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการเกษตรผสมผสาน	จำนวน 13 ราย	รวมเงินกู้	200,000 บาท
2. โครงการค้าขายชุมชน	จำนวน 7 ราย	รวมเงินกู้	95,000 บาท
3. โครงการเย็บผ้า	จำนวน 9 ราย	รวมเงินกู้	115,000 บาท
4. โครงการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	จำนวน 5 ราย	รวมเงินกู้	60,000 บาท
5. โครงการเลี้ยงสุกร	จำนวน 15 ราย	รวมเงินกู้	215,000 บาท

6. โครงการบล็อกอัดดิน	จำนวน 5 ราย	รวมเงินกู้	85,000 บาท
7. โครงการเลี้ยงโค กระบือ	จำนวน 3 ราย	รวมเงินกู้	60,000 บาท
		รวมยอดเงินกู้ทั้งหมดเป็นเงิน	830,000 บาท

ผู้กู้รอบสอง 24 คน เสนอขอเงินกู้ในนามของโครงการต่าง ๆ ดังนี้

1.โครงการเกษตรผสมผสาน	จำนวน 23 ราย	รวมเงินกู้	161,000 บาท
2.โครงการค้าขายชุมชน	จำนวน 1 ราย	รวมเงินกู้	7,000 บาท
		รวมยอดเงินกู้ทั้งหมดเป็นเงิน	168,000 บาท

เงินกองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนา 1,000,000 บาท

รวมยอดเงินผู้กู้ทั้งหมดเป็นเงิน 998,000 บาท

ยอดเงินคงเหลือในบัญชี 2,000 บาท

เลขบัญชีธนาคารกองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนา 06-4307-20-063788-9

เลขบัญชีธนาคารเงินสะสมของกองทุน 06-4307-20-060133-6

สรุปภาพรวมของกองทุน

กองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนาเริ่มจัดตั้งเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2544 ตามนโยบายของรัฐบาลให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน โดยกำหนดให้มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 3 ใน 4 ของหมู่บ้าน การคัดเลือกทำโดยวิธีการโหวดคะแนนเสียง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนามีทั้งหมด 15 คน แบ่งเป็นชาย 11 คน และหญิง 4 คน คณะกรรมการ 15 คนร่วมกันประชุมคัดเลือก ประธานคณะกรรมการ รองประธานคณะกรรมการ เற்றுญติก และเลขานุการกองทุน เพื่อปฏิบัติหน้าที่บริหารงานกองทุนและร่วมกันจัดทำระเบียบกองทุนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการบริหารกองทุนและประกาศให้สมาชิกทุกคนทราบ ปัจจุบันสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีทั้งหมดจำนวน 124 คน สมาชิกกู้เงินจากกองทุนมีทั้งหมดจำนวน 81 คน แบ่งเป็นผู้กู้รอบแรก 57 คน วงเงินกู้จำนวน 83,000 บาท ผู้กู้รอบสอง 24 คน วงเงินกู้จำนวน 168,000 บาท รวมเงินกู้ทั้งหมดจำนวน 998,000 บาท ยอดเงินคงเหลือในบัญชี 2,000 บาท กองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนาได้รับจัดสรรโอนเงินเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 ปัจจุบันกองทุนมีเงินออมและเงินสะสมจากสมาชิกปัจจุบันจำนวน 14,880 บาท เลขที่บัญชีกองทุนคือ 06-4307-20-063788-9 เลขที่บัญชีธนาคารเงินสะสมของกองทุนคือ 06-4307-20-060133-6 อัตราดอกเบี้ยของกองทุน ร้อยละ 8 บาท/ปี อัตราปรับร้อยละ 0.5 บาท/วัน (กรณีที่ผู้กู้ไม่ชำระเงินคืนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้) สมาชิกทุกคนยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกองทุนทุกประการ คณะกรรมการได้วางแผนการดำเนินงานโดยจะนำเงินที่ได้จากดอกเบี้ยมาพัฒนาหมู่บ้านและสาธารณประโยชน์ด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปจาก

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้ประชาชนมีอาชีพเสริมและมีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้ชาวบ้านมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน สถานภาพทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านมีความคล่องตัว หมู่บ้านมีศักยภาพที่เข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนแบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการจะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

ในวาระเริ่มแรกในส่วนของกองทุนหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจงและทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อมและดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากคุณสมบัติตามข้อ 17 โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนิน ไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มิชื้ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1. จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
2. ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องคือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
3. เปิดบัญชีกับธนาคาร

การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง เมื่อกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมือง ได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
3. ความรู้ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
4. ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
5. การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
6. การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
7. การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้รายใดเกิน 20,000 บาท ต้องให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด
4. การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามเหมาะสมและความจำเป็น
5. ให้คณะกรรมการบันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว
6. ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคนเป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้
7. ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว
8. การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน
9. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
10. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก และเปิดเผยประกาศอัตราดอกเบี้ยและค่าตอบแทนอย่างเปิดเผย
11. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา
12. หลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุน ให้นำไปมอบให้กับคณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง
13. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

14. คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้กับผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ระเบียบกองทุนกำหนด
15. ในกรณีที่ผู้กู้ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้ นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้ทันที
16. ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา
17. สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพ ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยภูมิปัญญาของตนเอง การเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อสร้างศักยภาพความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนสู่การพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ และสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนและได้รับการอนุมัติ ได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของนักศึกษา เพื่อช่วยในการจัดการบริหาร

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือและผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิต” ซึ่งเป็นการประเมินบัณฑิตดังกล่าวอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษานโยบายเพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัย นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายของการวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้งหมดทุกกองทุนที่มีการจัดตั้ง
2. ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษาและมีศักยภาพด้านการบริหารโครงการ
3. มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล CIPP MODEL

ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โขดใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ชีพพีโมเดล ซึ่งความหมายของการประเมินในทัศนะของสตีฟเฟลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันที่ และมีประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดลงแล้วเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชีพ จึงเป็นที่นิยม ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดีข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบเหมาะสมช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง

แบบจำลองชีพจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วงในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

จากนโยบายของรัฐบาลที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินั้น ซึ่งทำให้เกิดระเบียบและหลักการต่างๆ ตามมามากมายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน และจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีโครงการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนมากน้อยเพียงใด ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีที่ทำสาธารณชนได้เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมินและเครื่องมือ

รูปแบบการประเมิน

1.1 หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือที่เรียกกันว่า “Authentic Evaluation”

1.2 การตัดสินใจคุณค่าความเด่นความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมินแต่อย่างทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

1.3 การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินใจสำหรับตัวบ่งชี้ใดบ้าง ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีมติตัดสินค่า แต่เป็นการรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

1.4 รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งตรงกับ ซิปป์โมเดล (CIPP MODEL: CONTEXTINPUT-PROCELL-PRODUCT)

รูปแบบการประเมินของสต๊ฟเฟลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) เป็นการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ โดยจำแนกขั้นตอนการประเมินออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ซิปป์โมเดล (Cipp Model) ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบที่ระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคลผู้กู้ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ AA
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบของการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่แบบรายงาน บร. ต่าง ๆ และแบบการเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

- (1). แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- (2). แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- (3). แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทศนคคคที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- (4). แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- (5). แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

(6). แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

(7). แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน)

(8). แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

(9). แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

(10). แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

(11). แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

(12). แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

(13). การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน

(14). กล้อง เทปบันทึกเสียง

3. ตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

3.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)

1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)

1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2. ตัวชี้วัดหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

2.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)

2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)

2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางการดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัด ในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระ และหลัก วิชาที่รวบรวมมาได้ จึงไม่แสดงวิธีการ โดยละเอียดในการเก็บข้อมูล แหล่งข้อมูลที่ไปในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วย ระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานผู้รู้แต่ละราย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์จากวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองว่าใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลบริบทภายในหมู่บ้าน
2. กำหนดแหล่งข้อมูล โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งพิจารณาจากสิ่งที่ต้องการจะทราบเพื่อที่ให้ ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ
3. เลือกกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกในหมู่บ้าน เช่น จากคณะกรรมการกองทุน สมาชิกผู้รู้ และสมาชิกคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน
4. สังเกตการณ์และบันทึกเกี่ยวกับสภาพด้านทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกต และบันทึกขณะร่วมกิจกรรมทั้งแบบมีส่วนร่วม โดยการสังเกตจากพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย โดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวเพื่อให้ทราบความต้องการที่แท้จริง
5. สัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการสัมภาษณ์นั้นจะมีทั้งการสัมภาษณ์ที่ต้องการทราบใน สิ่งที่กำหนด และการสัมภาษณ์เรื่องทั่ว ๆ ไป
6. ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เพราะบางครั้ง ข้อมูลที่ได้รับฟัง หรือสิ่งที่เห็นนั้นอาจจะจำไม่ได้ทั้งหมด จึงจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือเหล่านี้ช่วย ในการเก็บบันทึกข้อมูล
7. จัดเวทีชาวบ้านให้มีการประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างผู้ นำและสมาชิกในชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย
8. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการและคัดเลือก ว่าวิธีไหนจะเหมาะสมที่สุดในการใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาของข้อมูลว่ามีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินโครงการจะใช้ทั้งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ

1. ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปโดยใช้ค่าสถิติข้อมูลที่หาเป็นค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น และค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละฐานนิยม มัธยฐาน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ หรือทัศนคติ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ ตัวชี้วัดของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศหรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1 ความยากจนของประเทศ

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

(SMEs)

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.5 ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้เป็นสินของประชาชน

1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มสลายของท้องถิ่นชนบท

1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้าน ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปรตามดังต่อไปนี้

2.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้าน

2.2 สภาพปัจจุบัน

2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

2.4 ด้านวัฒนธรรม

2.5 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง การเช่าที่ดินทำกิน การมีทัศนคติอยากได้สิ่งนั้นสิ่งนั้นจึงต้องขายทรัพย์สินหรือกู้ยืมเงิน ผลผลิต ภาคตลาด และระดับฐานะทางสังคมและการเงิน

2.6 ประเพณีวัฒนธรรมหรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่น ๆ ของท้องถิ่น / ชุมชน

2.7 ลักษณะศักยภาพที่จะเอื้ออำนวยต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน เป็นต้น

2.8 ลักษณะบางประการที่แสดงถึงความไม่เข้มแข็งของหมู่บ้านหรือชุมชน เช่น ความไม่สามัคคี การย้ายถิ่นฐานไปทำงานต่างถิ่น เป็นต้น

4. ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ ก็คือตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้วในตอนที่ 3

2. ตัวชี้วัดของปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 นโยบายของรัฐบาลในด้านการพัฒนาท้องถิ่น

2.2 เงิน 1 ล้าน

2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน

2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

2.5 ผู้สมัครขอกู้

2.6 การบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีการประกอบธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การจัดทำบัญชี
- 3.5 การผลิตและการช่วยหาลาด

4. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ จำนวนผู้กู้ ยอดเงินให้กู้ เป็นต้น
- 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ จำนวนผู้กู้ จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้านการขยายกิจการของผู้กู้ การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
- 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็งท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด และท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A

1.2 ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่าย หนี้สินธนาคารของผู้กู้ หนี้ภายนอกของระบบของผู้กู้ อาชีพหลักของผู้กู้ รายได้ของครอบครัว และประสบการณ์ในการดำเนินงาน เป็นต้น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ เงินกู้ที่ได้มา เงินอื่น ๆ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน และกำลังการทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ การทำกิจการถูกวิธีการหาลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี และการวิเคราะห์ประเมินผล

4. ตัวชี้วัดผลกระทบของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ ผู้ที่ได้ขายกิจการ และผู้ที่ได้ทำการด้วยเทคนิควิธีอื่นเนื่องมาจากการได้ศึกษากันว่าด้วยตนเอง

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่ ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืนและการกลับคืนถิ่นของประชาชนในท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือรายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้นในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ได้ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอหน่วยระบบ B ก็จะประสบความสำเร็จด้วย

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ใช้รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับคำว่า “ซิฟท์โมเดล” เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการมากที่สุดและเพื่อค้นหาตัวชี้วัดที่มีผลต่อโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ นำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป ทำให้เกิดการประเมินผลบริบทชุมชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประเทศ

ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจของประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทำให้รัฐบาลต้องกู้หนี้ขี้มสันจากต่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจของไทย แต่ส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ประชากรในประเทศส่วนใหญ่ยากจน เนื่องจากสภาวะทางด้านเศรษฐกิจตกต่ำ และประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรมและผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำทำให้ระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรยากจน จึงต้องกู้หนี้ขี้มสันจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการและเป็นเช่นนี้มาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นสาเหตุให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศตกอยู่ในความยากจน

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)

ไม่มีใครคาดคิดว่าในช่วงระยะเวลา 1 ปี ประเทศไทยจะประสบปัญหาร้ายแรงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาลำนี้ให้หมดลงได้หากทุกฝ่ายไม่ช่วยเหลือและร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ปัจจุบันประเทศไทยเราเป็นหนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเรตกต่ำ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องขอความช่วยเหลือกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนใช้จ่ายในประเทศ ปัจจุบันรัฐบาลไทยได้กำหนดมาตรการภาษีและนโยบายต่าง ๆ เพื่อนำมาแก้ไขสภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสนับสนุนการลงทุนประกอบธุรกิจในประเทศด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นมากมาย

SME คือ ธุรกิจขนาดย่อมโดยย่อมาจาก (Small and Medium Enterprise) เนื่องจากรัฐบาลเริ่มให้ความสนใจในธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางมากขึ้นอีกทั้งกระทรวงอุตสาหกรรมก็มีนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจประเภทนี้อย่างชัดเจนเพราะเห็นว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมรับผิดชอบอยู่ ธุรกิจ SMEs มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นธุรกิจที่ขายได้ในบาท โชนและดอลลาร์ โชน
2. ต้องเป็น SME ที่ผลิตมีดี โชนและมีคุณภาพที่ตลาดโลกต้องการและยอมรับได้
3. จะต้องมีความสัมพันธ์ทางการบริหาร การออกแบบ และการผลิตที่เป็นสากล โชนมีหุ้นส่วนผู้บริหารมาจากที่ใดก็ได้ของโลก ที่มีทักษะมีเทคโนโลยีมาถ่ายทอดและมาเป็นเจ้าของร่วม
4. จะต้องมีความเข้าใจตลาดของคนอย่างแท้จริง
5. จะต้องมีการปรับผลผลิตให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาด
6. จะต้องลดต้นทุนการผลิตให้ถูกที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้องไม่มองหาแหล่งเงินทุนในประเทศ

ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันรัฐบาลไทยได้สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน คือ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อรื้อฟื้นภูมิปัญญาชาวบ้านให้เกิดประโยชน์ในด้านการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศและสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพที่เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สภาวะการค้าและการส่งออกของประเทศมีมากในภาคเกษตรกรรม เช่น การส่งออกข้าว การส่งออกอาหารสัตว์ เป็นต้น ซึ่งในแต่ละปีการส่งออกสินค้าประเภทนี้มีเป็นจำนวนมากแต่การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมีมากกว่าเพราะส่วนใหญ่สินค้าที่เรานำเข้าจากต่างประเทศจะเป็นสินค้าสิ้นเปลืองเป็นส่วนใหญ่ เช่น น้ำมันดิบ รถยนต์ ซึ่งในแต่ละปีทำให้ประเทศไทยเสียดุลการค้ากับต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดผลเสียทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการลดปัญหาด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยต้องช่วยกันสนับสนุนและซื้อสินค้าที่ผลิตในประเทศเพื่อลดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ อาจจะทำให้สภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศไทยลดลงได้

4. สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบันประเทศไทยเรามีสภาวะแวดล้อมที่เสื่อมลงเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะในเมืองใหญ่เช่นกรุงเทพมหานคร ซึ่งประสบกับมลภาวะอากาศเป็นพิษและ

ปัญหาขยะมูลฝอยทำให้ประชากรในเมืองใหญ่ประสบกับปัญหาด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น โรคภูมิแพ้ โรคหอบ เป็นคัน และอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญก็คือปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ป่าไม้ของประเทศไทยลดลง เนื่องจากการบุกรุกทำลายป่าเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งทำมาหากินของประชาชน และการลักลอบตัดไม้ไปขายทั้งในและนอกประเทศ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาสภาวะอากาศร้อน ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ดินเสื่อมคุณภาพ เนื่องปัญหาดังกล่าวที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นปัญหาที่รุนแรง แต่ก็สามารถแก้ไขได้ ถ้าคนไทยทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันปกป้องและรักษาสมดุลธรรมชาติ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อฟื้นฟูสภาวะแวดล้อมมาของประเทศไทยให้กลับมาสเป็นเหมือนเดิม

5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้เป็นสินของประชาชน

เนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้าราคาแพง ประชาชนทุกคนต้องการความอยู่รอดในสภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ ทุกคนจึงต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะมีชีวิตอยู่ให้ดีที่สุด ในสภาวะการณเช่นนี้ โดยประกอบอาชีพต่าง ๆ เพื่อหารายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว แต่ในสภาวะเช่นนี้ค่าจ้างแรงงานถูกแต่ค่าครองชีพสูงทำให้มีรายได้น้อยเพียงพอใช้จ่ายในครัวเรือน จึงจำเป็นที่จะต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากสถาบันการเงินต่าง ๆ และหนี้้นายทุนนอกระบบ ซึ่งมีดอกเบี้ยสูงมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพและเลี้ยงครอบครัวสภาวะทางการเงินในครอบครัวขาดสภาพคล่อง

นับว่าเป็น โอกาสดีของประชาชนที่มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติที่เข้ามาช่วยเหลือประชาชนเพราะเป็นแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับประชาชนได้กู้ยืม ไปประกอบอาชีพเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชน ซึ่งเป็นการช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจระดับรากของประเทศไทยและสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้หมู่บ้านและชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งเองได้อย่างยั่งยืน

6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

เนื่องจากสภาพภูมิอากาศแห้งแล้ง ปัญหาการว่างงาน ค่าจ้างแรงงานน้อยการขาดที่ดินทำกิน ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ในชนบทอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานในเมืองใหญ่และตามแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ประชากรในชนบทลดน้อยลงและวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของชนบทก็เสื่อมสลายลงเพราะ ไม่มีผู้คนให้ความสำคัญและสานต่อเพราะผู้คนส่วนใหญ่อพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในแหล่งชุมชนที่มีความเจริญ ทำให้ท้องถิ่นชนบทเกิดความอ่อนแอและล่มสลายไปในที่สุด

7. กำนิขมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

เนื่องจากยุคการคิดต่อสื่อสารไร้พรมแดน ปัจจุบันจึงทำให้กระแสวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นจะเรียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านเสื้อผ้า การแต่งกาย การรับประทานอาหาร ทำให้วัฒนธรรมไทยเลือนหายไปและเนื่องจากเทคโนโลยีของไทยในปัจจุบันยังไม่ก้าวหน้าและทันสมัยเท่ากับเทคโนโลยีตะวันตก ทำให้ประเทศไทยต้องนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องจักรกลเป็นจำนวนมาก ทำให้ไทยเสียดุลการค้ากับต่างประเทศ และทำให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

บริบทระดับท้องถิ่น

บริบทของกองทุนเงินล้านและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์

- ประวัติศาสตร์

บ้านลาดพัฒนาก่อตั้งเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2527 โดยแยกออกมาจากบ้านหนองน้ำใส หมู่ที่ 12 ตำบลหนองหญ้าขาว อำเภอสีคิ้ว ตั้งเป็นหมู่ 8 ตำบลหนองหญ้าขาว ประชาชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านลาดพัฒนา” และต่อมาได้แยกตำบลออกจากตำบลหนองหญ้าขาว สังกัดหมู่ที่ 12 ตำบลหนองน้ำใส เมื่อปี พ.ศ. 2529 จนปัจจุบัน ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายสนาม เขียนจันทิก ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2527 ถึง พ.ศ. 2535 ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันคือ นายพิทักษ์ ห้อยโรสง ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ. 2535 จนปัจจุบัน ชาวบ้านกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่ คือพ่อคล้าย แสงนอก เป็นคนบ้านน้อย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เริ่มแรกมีครอบครัวที่มาอาศัยอยู่ก่อนประมาณ 10 ครอบครัว หลังจากนั้นอีกไม่นาน ชาวบ้านจากบ้านลาดใหญ่ ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เมื่อมีจำนวนครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นจึงคิดจะตั้งชื่อหมู่บ้าน แต่ไม่สามารถจะตกลงกันได้ เพราะทั้งสองฝ่ายก็อยากจะตั้งชื่อหมู่บ้านให้เหมือนกับชื่อหมู่บ้านเดิมของตน จึงเกิดการขัดแย้งกัน ได้อำเภอจึงลงความเห็นให้มีการโหวตคะแนนเสียงกัน ผลปรากฏว่าชาวบ้านลาดใหญ่เป็นฝ่ายชนะ จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านลาดพัฒนา” และใช้มาจนถึงปัจจุบัน แต่หลังจากนั้นมาได้มีการทำถนนและติดป้ายชื่อประจำหมู่บ้าน ทางอำเภอลงชื่อหมู่บ้านคิดเป็น “บ้านราษฎร์พัฒนา” เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจึงใช้ชื่อใหม่เป็นชื่อของสมุคกองทุนหมู่บ้าน แต่ในความเป็นจริงในทะเบียนบ้านของชาวบ้านทุกคนยังเป็นชื่อ “บ้านลาดพัฒนา” เหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง

- การตั้งถิ่นฐาน

บ้านราษฎร์พัฒนาเป็นชุมชนแบบกระจุก ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันหนาแน่น ชาวบ้านจะนิยมตั้งบ้านอยู่ตามถนนสายหลักของหมู่บ้าน เพราะสะดวกและง่ายต่อการเดินทาง บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมถนนในหมู่บ้านจะมีรั้วง่าย ๆ มีเสาหลักใช้ไม้ไผ่ตีกันไว้ หรือปลูกต้นไม้เป็นรั้วทำ

นั้น ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะทั่วไปของการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านชนบท ส่วนบ้านเรือนที่อยู่ห่างถนนออกไปไม่มีรั้วรอบขอบชิดสามารถทำให้คนทะเล่ไปยังบ้านที่ใกล้เคียงได้ ลักษณะการตั้งบ้านเรือนส่วนมากจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ใต้ถุนสูง ใช้ใต้ถุนสำหรับเก็บอุปกรณ์การเกษตรและนั่งพักผ่อนก่อสร้างแบบง่าย ๆ ไม่คำนึงถึงความสวยงามมากนัก

- การขยายตัวของประชากร

ปัจจุบันบ้านราษฎร์พัฒนา มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 187 ครัวเรือน มีประชากร 978 คน เป็นประชากรชาย 463 คน ประชากรหญิง 515 คน มีพื้นที่หมู่บ้านจำนวนประมาณ 300 ไร่ ที่ทำกินประมาณ 1,000 ไร่ ประชากรประมาณ 30% มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ประมาณรายละ 30-50 ไร่ ซึ่งที่ดินทั้งหมดเป็นของราชพัสดุ มีประชากรทั้งหมดแยกตามอายุดังนี้

ตารางแสดงจำนวนประชากรแยกตามอายุ

ช่วงอายุ	จำนวนประชากร
เด็กแรกเกิด - 1 ปี	15 คน
เด็กอายุ 2-6 ปี	139 คน
เด็กอายุ 7-10 ปี	118 คน
เด็กอายุ 12-15 ปี	150 คน
ผู้มีอายุ 15-24 ปี	158 คน
ผู้มีอายุ 25-34 ปี	138 คน
ผู้มีอายุ 35-59 ปี	205 คน
ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	55 คน
รวม	978 คน

- การขยายตัวของชุมชน

ในอดีตการสร้างบ้านเรือนของบ้านราษฎร์พัฒนา สมัยเริ่มตั้งบ้านเรือนใหม่ ๆ นั้นมีครัวเรือนเพียง 10 ครัวเรือนเท่านั้น จะสร้างบ้านตามถนนสายหลักของหมู่บ้านและเริ่มกระจายออกมาเรื่อย ๆ ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ผู้คนที่เข้ามาอาศัยอยู่ส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกันและการบอกเล่าต่อ ๆ กันไปทำให้หมู่บ้านมีการขยายตัวออกไปเรื่อย ๆ ทำให้มีจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้นจนปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 187 ครัวเรือน สมัยก่อนการตั้งบ้านเรือนจะแยกออกเป็น 2 จุดคือตั้งอยู่ติดกับถนนใหญ่อยู่ทางด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน ในปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่า "คุ้มใต้" ต่อมาเมื่อประชากรในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ได้มีการขยายหมู่บ้านออกและแยกไปสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้กับวัดอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ในปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่า "คุ้มวัด" โดยมีถนนสายหลักของ

หมู่บ้านเป็นควมเชื่อม ซึ่งลักษณะการตั้งบ้านเรือนส่วนมากจะเป็นแบบหมู่บ้านในชนบทอีสานทั่วไป คือ การยกได้ดินบ้านสูง บ้านไม้ หลังคามุงหญ้าและสังกะสี แต่ก็มีบางครัวเรือนที่สร้างบ้านด้วยปูน การขยายตัวของชุมชนจนถึงปัจจุบันกระจายออกไปตามซอยต่าง ๆ และแบ่งเป็นคุ้ม โดยมีถนนสายหลักของหมู่บ้านเชื่อม โยงถึงกันทุกคุ้ม

ระบบนิเวศน์ของชุมชน

- ทำเลที่ตั้ง

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านราษฎร์พัฒนานั้น บริเวณตั้งบ้านเรือนจะเป็นที่ราบสูงส่วน บริเวณที่ทำมาหากินจะเป็นที่ลุ่มและค่อย ๆ ลาดลงไปเรื่อย ๆ ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน พื้นที่หมู่บ้านจำนวนประมาณ 300 ไร่ พื้นที่ทำกินประมาณ 1,000 ไร่ ประชากรจำนวน 30% มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองประมาณรายละ 30-50 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจำไม่มีคนในหมู่บ้านจะไปทำการเกษตรนอกพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ หมู่บ้านตั้งอยู่บนพื้นที่ราบสูงติดกับภูเขา มีสระน้ำตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านเป็นแหล่งน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภคของชาวบ้าน

- อาณาเขตติดต่อ

บ้านราษฎร์พัฒนา หมู่ที่ 12 ตำบลหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตดังนี้

1. ทิศเหนือ จด หมู่ 10 บ้านโนนเพชร
2. ทิศใต้ จด หมู่ 1 บ้านหนองน้ำใส
3. ทิศตะวันออก จด หมู่ 2 บ้านไทรงาม และหมู่ 5 บ้านใหม่สามัคคี
4. ทิศตะวันตก จด หมู่ 13 บ้านเขากระโดน

- สภาพที่ดิน

ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย สภาพดินดี เหมาะสำหรับการเพาะปลูก พื้นดินอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุ เป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย

- ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่ของหมู่บ้านราษฎร์พัฒนาดังอยู่ติดกับภูเขา ชาวบ้านเรียกว่า “เขากระโดน” เมื่อก่อนเป็นภูเขาที่มีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยป่าไม้ มีอาหารป่ามากมาย สมัยก่อนพื้นที่หมู่บ้านเต็มไปด้วย ป่าเต็งรัง ป่าไผ่ และป่าจิก แต่ปัจจุบันพื้นที่ที่เป็นป่าไม้เหลืออยู่น้อย เพราะถูกบุกรุกทำลายเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบการเกษตร สภาพป่าไม้โล่งเตียน พื้นดินไม่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ทำการเกษตรของหมู่บ้านมีน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านจะอยู่ติดกับสระน้ำซึ่งตั้งอยู่ห่างจากชุมชนไปทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีเนื้อที่ประมาณ 8 ไร่ ซึ่ง

ทำเป็นสนามกีฬา และสร้างศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นที่ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ของชาวบ้าน จัดงานรื่นเริงและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของแต่ละเดือน

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

ในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำที่สำคัญทั้งหมด 4 แห่ง คือ

1. อ่างเก็บน้ำหนองบอน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน
2. สระวัด ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้าน
3. ฝ่ายหลวง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้าน
4. หนองอีเผือก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน

แหล่งน้ำทั้ง 4 แห่งเป็นแหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้อุปโภคบริโภคมาโดยตลอดตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ระบบสาธารณูปโภค

ไฟฟ้า

ปัจจุบันบ้านราษฎร์พัฒนามีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน

ถนน

บ้านราษฎร์พัฒนามีถนนสายหลักของหมู่บ้านเชื่อมโยงต่อกันทุกหลังคาเรือน เป็นถนนลาดยางและถนนลูกรัง หมู่บ้านตั้งอยู่ติดกับถนนสายหลักของตำบล มีถนนถึงอำเภอ 1 สาย ห่างจากอำเภอ 30 กิโลเมตร มาทางถนนมิตรภาพเป็นถนนลาดยาง สายที่ 2 อยู่ห่างจากอำเภอ 29 กิโลเมตร ไปทางตำบลหนองหญ้าขาวเป็นถนนลาดยาง ชาวบ้านสามารถเดินทางเข้าออกอำเภอได้ทั้ง 2 สาย สภาพถนนดี สามารถเดินทางได้สะดวก เหมาะสำหรับการคมนาคมส่งของเกษตรกร

หอกระจายข่าว

หอกระจายข่าวของหมู่บ้านราษฎร์พัฒนา มีทั้งหมด 2 เครื่อง ตั้งกระจายอยู่ 2 จุด ตามสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน สถานที่ควบคุมคือ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หอกระจายข่าวใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าวสารสาระสำคัญต่าง ๆ ให้ชาวบ้านทราบ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันของบ้านเมืองถือได้ว่าเป็นแหล่งความรู้สำคัญของชาวบ้าน

ประปาหมู่บ้าน

ในหมู่บ้านมีประปาหมู่บ้าน 1 แห่ง ซึ่งสูบน้ำมาจากอ่างเก็บน้ำหนองบอน มีครัวเรือนที่ใช้น้ำจากระบบน้ำประปานี้ตลอดปีจำนวน 187 ครัวเรือน ซึ่งประปาหมู่บ้านแห่งนี้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 วัสดุในการก่อสร้าง 383,078 บาท ค่าแรงงาน 65,200 บาท งบประมาณสม

อย่างดี ทำให้ชาวบ้านได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่บ้าน หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้

กิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้าน

บ้านราษฎรพัฒนามีกิจกรรมเกิดขึ้นในหมู่บ้านมากมายหลายกลุ่มด้วยกัน วัตถุประสงค์ในการทำงานของแต่ละกลุ่มนั้นก็คือ การพัฒนาหมู่บ้าน จะมีรูปแบบในการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับกิจกรรมหลักของกลุ่ม หมู่บ้านได้มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. กลุ่มฉาปนกิจสงเคราะห์
2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
3. กองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
4. กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี
5. กลุ่มปลูกแตงน้ำหยดปลอดภัย
6. กลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง
7. กองทุน 1 ล้านบาท

กลุ่มแต่ละกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาแล้วแต่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้าน ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น สถานภาพทางครอบครัวดีขึ้น หมู่บ้านมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้

เศรษฐกิจ

ชาวบ้านในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร คือ ทำไร่ ทำนา เป็นบางรายเท่านั้นที่จะประกอบธุรกิจส่วนตัว ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะทำการเกษตรนอกพื้นที่ มีทั้งเช่าและซื้อเป็นของตนเองแต่ปัญหาในการเกษตรของชาวบ้านคือขาดน้ำ เนื่องจากไม่มีลำนน้ำธรรมชาติ จะอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัว ต้องไปกู้หนี้ยืมสินทั้งในและนอกระบบ ชาวบ้านจะทำไร่นาหมุนเวียนกันไปตามฤดูกาลและราคาของพืชผลในแต่ละปี สถานภาพทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ดี มีอาชีพที่สามารถหาเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ รายได้ส่วนใหญ่เกิดจากการประกอบการเกษตรและรับจ้างทั่วไป ชาวบ้านบางรายก็ปลูกผักสวนครัวตามฤดูกาลเพื่อนำไปขายในท้องตลาดและตามหมู่บ้านเพื่อหารายได้พิเศษหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว บางรายก็อพยพไปทำงานต่างจังหวัด ตั้งแต่มีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็ทำให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ชาวบ้านมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น ถือว่าเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

วัดและประเพณี

ชาวบ้านราษฎรพัฒนาทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะเป็นแบบศาสนาสืบทอด คือ นับถือกันตามบรรพบุรุษ ในหมู่บ้านมีวัดอยู่ด้วยกัน 2 วัดคือ “วัดเขากระโดนวนาราม” และ “วัดป่าสามัคคีธรรม” วัดจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในเรื่องพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ วัฒนธรรมและประเพณีส่วนใหญ่จะสืบทอดต่อกันมาตามบรรพบุรุษ ชาวบ้านมีความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ เชื่อว่านรกสวรรค์มีจริง ชาวบ้านเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เครื่องรางของขลัง นับถือผีบรรพบุรุษ ผีบ้านผีเรือน วัดทั้งสองวัดนี้ใช้ร่วมกันหลายหมู่บ้าน แล้วแต่ความศรัทธาของแต่ละบุคคลว่าจะทำบุญวัดใด วัดเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมสำคัญทางศาสนา เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแหล่งวิชาความรู้ ชาวบ้านจะนิยมทำบุญและไปวัดในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา สำหรับประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้านมีดังนี้

- เดือนสี่หรือเดือนมีนาคม มีประเพณีที่เรียกว่า “บุญผะเวส” หรือ “บุญมหาชาติ” ซึ่งเป็นงานที่ใหญ่มีการประดับวัดด้วยก้านกล้วย ดินฮ้อย ตกแต่งให้เหมือนเป็นป่า ชาวบ้านจะพากันไปทำบุญที่วัดโดยพร้อมเพรียงกัน ซึ่งมีความเชื่อกันว่าการทำบุญในวันนี้จะทำให้ได้พบกับพระศรีอริยเจ้าในชาติหน้า

- เดือนห้าหรือเดือนเมษายน มีประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่ของชาวไทย คนไปทำงานต่างถิ่นก็จะกลับมาบ้านเกิดของตนเพื่อมาทำบุญ เป็นการพบปะกันของญาติพี่น้อง มีการรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ เป็นการขอพรปีใหม่ และเป็นสิริมงคลกับตัวเอง มีการสงฆ์น้ำพระ นำอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด มีการสาดน้ำกันระหว่างคนภายในหมู่บ้านและคนจากที่อื่น ถือได้ว่าเป็นงานบุญที่ชาวบ้านมีความสนุกสนานร่าเริง และเย็นใจไปด้วย

- เดือนแปดหรือเดือนกรกฎาคม มีการทำบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยการถวายเทียนเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องอัฐบริวารที่จำเป็นเพื่อใช้ระหว่างจำพรรษา 3 เดือน และชาวบ้านนิยมบวชหลานในเดือนนี้ด้วย

- เดือนสิบเอ็ดหรือเดือนตุลาคม มีการทำบุญออกพรรษา ชาวบ้านจะไปทำบุญตอนเช้าที่วัด โดยการตักบาตรเรียกว่า “ตักบาตรเทโว” ในวันนี้จะมีการปวารณาสงฆ์และพระสงฆ์จะออกพรรษาในเดือนนี้ มีการเวียนเทียนในตอนกลางคืน

- เดือนสิบสองหรือเดือนพฤศจิกายน มีประเพณีลอยกระทง ชาวบ้านจะไปทำบุญตอนเช้าและไปลอยกระทงในตอนกลางคืน เพื่อเป็นการขอภัยแม่น้ำที่ได้นำไปใช้อุปโภคบริโภค เพื่อลอยความทุกข์และโรคภัยไข้เจ็บไปกับแม่น้ำ

โรงเรียนและการศึกษา

บ้านราษฎรพัฒนาไม่มีโรงเรียน เด็ก ๆ ไปเรียนที่โรงเรียนหนองน้ำใส และโรงเรียนหนองน้ำใสพิทยาคม ตั้งอยู่ไกลจากหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษา 119 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษา 72 คน ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจบการศึกษาภาคบังคับ แต่บางบ้านก็ส่งบุตรหลานไปเรียนต่อในระดับสูง ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด ผู้สูงอายุในหมู่บ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้น ป.4 แต่ในปัจจุบันประชากรในหมู่บ้านมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อมากขึ้น เพราะเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษามากกว่าคนในอดีต

สุขภาพอนามัย

สุขภาพอนามัยของประชาชนในหมู่บ้าน มีสุขภาพอนามัยที่ดีกว่าในอดีต เพราะมีสถานีนอนามัยใกล้กับหมู่บ้าน สะดวกในการใช้บริการและการรักษาพยาบาล และในหมู่บ้านเองก็มีสาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน ที่คอยดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของคนในหมู่บ้านให้อยู่ดี กินดี ปลอดภัย และไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ มีการรณรงค์ปราบยุงลาย เพื่อลดปัญหาไข้เลือดออก ฉีดวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอให้กับเด็ก ฉีดยารักษาโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัข รณรงค์ไม่ให้ชาวบ้านกินอาหารสุกสุกดิบดิบ มีการกำจัดขยะมูลฝอย รักษาความสะอาดของหมู่บ้าน ให้คำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาโรคติดต่อร้ายแรงต่าง ๆ เช่น โรคฉี่หนู โรคเอดส์ บริการให้ยาปฐมพยาบาลขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนในหมู่บ้านตามนโยบายกระทรวงสาธารณสุข ชาวบ้านต่างก็ให้ความสนใจและร่วมมือด้วยเป็นอย่างดี ปัจจุบันหมู่บ้านได้รับรางวัล “หมู่บ้านสุขภาพดีถ้วนหน้า” ตามนโยบายของรัฐบาลมีโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ทำให้สุขภาพอนามัยของประชากรดีขึ้น โรคภัยไข้เจ็บลดลง เพราะคำรักษาพยาบาลถูก

สรุปบริบทของกองทุนเงินล้านและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์

บ้านราษฎรพัฒนาก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2537 ประชากรส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายสนาม เขียนจันทิก ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันคือ นายพิทักษ์ ห้อยไธสง เริ่มแรกมีประชากรประมาณ 10 ครัวเรือน แต่ปัจจุบันมี 187 ครัวเรือน ชาวบ้านนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ตามถนนสายหลักของหมู่บ้าน เพื่อสะดวกในการคมนาคมขนส่งผู้คนที่เข้ามาอาศัยอยู่ส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องกัน หมู่บ้านจะแยกออกเป็น 2 คุ้ม คือ คุ้มใต้ กับ คุ้มเหนือ ลักษณะการตั้งบ้านเรือนจะเป็นแบบหมู่บ้านในชนบทอีสานทั่วไปคือ เป็นบ้านไม้ยกใต้ถุนสูง หลังคามุงหญ้าและสังกะสี สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านจะเป็นที่ราบสูง มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย ส่วนใหญ่จะทำการเกษตรนอกพื้นที่สภาพดินของหมู่บ้านเป็นดินร่วนปนทราย หมู่บ้านตั้งอยู่ติดกับภูเขาเรียกว่า “เขากระโดน” มีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วย ป่าไผ่ ป่าเต็งถึง

และป่าจิก แต่ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่น้อย เพราะถูกบุกรุกทำลายเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบ การเกษตร พื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านอยู่ติดกับสระน้ำอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีเนื้อ ที่ประมาณ 8 ไร่ ทำเป็นสนามกีฬาและสร้างศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นที่ประชุม ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้านมีด้วยกันทั้งหมด 4 แห่งที่ชาวบ้านใช้อุปโภค บริโภคมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ระบบสาธารณูปโภค ของหมู่บ้านมีครบทุกอย่าง ชาวบ้านมี เครื่องใช้ไฟฟ้าครบทุกครัวเรือน แต่ละบ้านมีถนนสายหลักของหมู่บ้านเชื่อมหากัน มีระบบน้ำ ประปา 1 แห่ง ซึ่งสูบน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนองบอน มีการประกาศข่าวสารให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ อพยพมาจากที่เดียวกันมีความสัมพันธ์กันเหมือนเครือญาติ ทั้งที่เป็นเครือญาติโดยเชื้อสาย หรือ เครือญาติโดยการเกี่ยวดอง การเลือกผู้นำหมู่บ้านจะเน้นความสัมพันธ์ด้านเครือญาติ การปกครอง ของหมู่บ้านจะเป็นไปในรูปแบบของการกระจายอำนาจให้คณะกรรมการหมู่บ้านและผู้นำกลุ่ม ต่าง ๆ ในการปกครองหมู่บ้านจะมีเรื่องการเมือง การปกครองเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะเป็นใน รูปของการสนับสนุนพรรคการเมือง ทำให้เกิดความแตกแยกขึ้นในหมู่บ้านหลังจากมีการเลือกตั้ง ซึ่งในปัจจุบันก็ยังเป็นอยู่ การพัฒนาหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อ พัฒนาอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการ เกษตร คือ ทำไร่ ทำนา เป็นบางรายเท่านั้นที่จะประกอบธุรกิจส่วนตัว เช่น ค้าขาย ประเพณีและ วัฒนธรรมของหมู่บ้านจะเป็นการสืบทอดกันมาตามบรรพบุรุษ สถานที่ในการทำบุญและประเพณี คือ วัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมของชาวบ้านในชนบท ชาวบ้านจะนิยมไปทำบุญในวันพระและวันสำคัญ ทางศาสนาและประเพณีสำคัญของแต่ละเดือน การศึกษาของประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะจบ การศึกษาภาคบังคับ ชาวบ้านมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ เพราะมีสถานอนามัยใกล้บ้านและมี สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน ที่คอยดูแลรักษาสุขภาพอนามัย

ในรูปที่ใช้ในการวิจัยศึกษาสภาพของกองทุนหมู่บ้านรายภูมืพัฒนาคือ

1. ใช้การศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาและให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นตัวเลข เพราะข้อมูลที่มีอยู่ในหมู่บ้านจะมีหลากหลายรูปแบบ ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเช่น จำนวนประชากร รายได้ เป็นต้น
2. ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นรายละเอียด เรื่องเล่า และคุณลักษณะต่าง ๆ ในเชิงลึกที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวเลข เช่น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ผู้นำ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน เป็นต้น และที่ขาดไม่ได้ก็คือ ควร จะศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ใช้การศึกษาเฉพาะกรณี คือ ศึกษาจากกองทุนหมู่บ้านราชบุรีพัฒนา ต.หนองน้ำใส อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา สุ่มตัวอย่างจากทุกครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน และสุ่มจากกลุ่มตัวแทนต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

4. ใช้การศึกษาภาคสนาม คือใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน สัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายกรณี โดยทำการสัมภาษณ์จากผู้นำ ประชาคมหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน และประชาชนทั่วไป

หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ กองทุนหมู่บ้านราชบุรีพัฒนา หมู่ที่ 12 ต.หนองน้ำใส อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา มีจำนวนประชากรทั้งหมด 187 หลังคาเรือน ประชาชนในหมู่บ้านมีฐานะและความเป็นอยู่แตกต่างกัน ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ส่วนน้อยที่ไปขายแรงงานต่าง ถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

คือ ประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 12 บ้านราชบุรีพัฒนา มีทั้งหมด 187 ครัวเรือน ประชากร 978 คน เป็นประชากรชาย 463 คน ประชากรหญิง 515 คน พื้นที่หมู่บ้านจำนวน 300 ไร่

การเลือกพื้นที่/กรณีศึกษา

พื้นที่ในการศึกษาคือ กองทุนหมู่บ้านราชบุรีพัฒนา หมู่ที่ 12 ต.หนองน้ำใส อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา เนื่องจากข้าพเจ้าลงสมัครเป็นบัณฑิตอาสาในพื้นที่นี้ จึงต้องทำการวิจัยเฉพาะกองทุนหมู่บ้านราชบุรีพัฒนาเพียงหมู่บ้านเดียวเท่านั้น เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของกองทุนหมู่บ้านราชบุรีพัฒนาเท่านั้น ซึ่งต้องทำการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับบริบทของกองทุนหมู่บ้าน พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยสุ่มตัวอย่างผู้นำ คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไป

การเลือกผู้ให้ข้อมูล

1. สุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านจากทุกครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเป็นตัวแทนในการตอบคำถาม

2. สัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน ประชาคมหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน และประชาชนทั่วไป

3. เลือกผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับคำถามการวิจัยในแต่ละหัวข้อเพื่อให้ได้ความจริงและความถูกต้องให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ สะดวกต่อการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูล

การเลือกผู้ให้ข้อมูลนั้น ต้องเลือกผู้จากกลุ่มตัวอย่าง ที่มีแนวคิดทั้งทางบวกและลบหรือที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เพราะกลุ่มตัวอย่างทั้งสองแบบนี้จะตอบคำถามในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ทศนคติและความคิดเห็นจะไม่ตรงกัน ถ้าผู้ตอบจากกลุ่มที่มีความคิดในทางบวกก็จะไม่เห็นปัญหาและข้อบกพร่อง ถ้าเลือกผู้ตอบจากคนทั้งสองกลุ่มก็จะได้รับรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่จริงและปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

เทคนิคและวิธีการเก็บข้อมูล

1. สัมภาษณ์จากหัวหน้าครัวเรือนทุกครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน เพื่อเป็นตัวแทนในการตอบคำถาม
2. สัมภาษณ์จากผู้นำ คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไป
3. สัมภาษณ์ตามแบบ บร 1-12 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์คือ กล้องถ่ายรูปและเทปบันทึกเสียง
4. ศึกษาจากข้อมูลที่เป็นเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จปฐ และ กชช2ก
5. สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
6. จัดให้มีเวทีเสวนาหรือการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนและประชาชนทั่วไปในหมู่บ้านแล้วบันทึกข้อมูลเก็บไว้
7. สรุปและเรียบเรียงข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่ได้ทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลมาทั้งหมด เพื่อทำการวิเคราะห์และเสนอรายงานผลการวิจัยต่อไป

การจัดระบบและวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการจัดระบบและวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ข้อมูลจากการบันทึกการประชุมตามวาระต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เริ่มต้นจากการวิเคราะห์และศึกษาความเป็นมาของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล เพื่อให้รู้ถึงวัตถุประสงค์ของนโยบายว่า มีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากหญ้าของประเทศได้อย่างไร และจะประสบความสำเร็จหรือไม่และในอนาคตกองทุนหมู่บ้าน

บ้านจะสามารถดำเนินการได้เอง และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนหรือไม่ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตั้งแต่เริ่มมีโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น และเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนเพื่อให้รู้ถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ จำนวนประชากรทั้งหมดที่มีอยู่ เพื่อให้รู้ถึงความเป็นมาและสภาพปัญหาของหมู่บ้าน โดยแยกออกไว้เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อการจัดเก็บข้อมูลที่สะดวกและรวดเร็ว หลังจากนั้นก็จัดการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน กระบวนการจัดตั้ง คณะกรรมการ สมาชิก และกฎระเบียบกองทุน รวมถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ว่ามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่เมื่อศึกษาและเรียบเรียงข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่ เพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

การนำเสนอผลการศึกษา

ผลการวิจัยในครั้งนี้นำเสนอในรูปแบบของรายงานการวิจัยเรื่อง “ศักยภาพของชุมชนกับอนาคตของกองทุนเงินล้าน” หัวข้อที่จะนำเสนอมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- บทนำของรายงานการวิจัย ตั้งแต่ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดทฤษฎี และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
- ระเบียบวิธีการวิจัย รวมทั้งขั้นตอนและกระบวนการต่าง ๆ ในการวิจัย ที่นำมาใช้และมีผลต่อการวิจัย
- บริบทกองทุนเงินล้านและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ระบบนิเวศน์ชุมชน ระบบสังคมวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง
- รายละเอียดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านราษฎร์พัฒนาตั้งแต่ ความเป็นมา กระบวนการจัดตั้งกองทุน กฎระเบียบและกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุน
- วิเคราะห์อนาคตของกองทุนเงินล้านและศักยภาพของชุมชน โดยสรุปเป็นภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน ความสามารถในการจัดการบริหารกองทุน การดำเนินธุรกิจ และการชำระคืนเงินกู้ บทบาทของกองทุนในการพัฒนาชุมชน รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มของกองทุนหมู่บ้านว่าจะประสบความสำเร็จและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนหรือไม่ต่อไปในอนาคต

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการจัดการบริหารและแนะนำส่งเสริม

ผู้รู้ ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

(1) นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และการเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลพอสมควร เพราะได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ การประชุมและกาอบรม โครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานของรัฐบาลจัดขึ้น

(2) เงิน 1 ล้านบาท คือ เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นเงินกองทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ และแก้ไขปัญหาค่าความยากจน เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศในอนาคต เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเอง ได้อย่างยั่งยืน

(3) คณะกรรมการหมู่บ้าน คือ ตัวแทนที่ชาวบ้านตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุน

(4) ผู้สมัครขอกู้ คือ ประชาชนในหมู่บ้านมีความประสงค์ที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนและเขียนคำร้องเสนอโครงการเพื่อขอกู้เงินจากกองทุน

(5) เงินกู้ชำระคืน คือ เงินที่สมาชิกกองทุนกู้ยืมไปเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ทำให้เกิดดอกออกผล และเมื่อถึงเวลาที่กำหนดในสัญญาก็นำมาชำระคืนกองทุน

2.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

(1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่า ก่อนที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก จะต้องดูว่าผู้กู้มีคุณสมบัติตามที่กองทุนกำหนดไว้หรือไม่ และพิจารณาโครงการที่ผู้กู้เสนอว่ามีความเหมาะสมต่อจำนวนเงินกู้มากน้อยเพียงใด แต่ส่วนใหญ่แล้วการปล่อยเงินกู้จะเน้นระบบเครือข่ายเป็นสำคัญ ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมในการปล่อยเงินกู้

(2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนมีการจัดทำบัญชีในระบบที่สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยไม่ยึดตามรูปแบบของบัญชีกองทุน เป็นการทำบัญชีที่รัดกุมและสามารถตรวจสอบได้

(3) การแนะนำธุรกิจของผู้กู้ พบว่า ผู้กุนำเงินที่กู้ยืมจากกองทุนไปประกอบธุรกิจหลากหลายประเภทแล้ว แต่ความรู้ ความสามารถของผู้กู้แต่ละราย ได้ว่าจะเป็นธุรกิจส่วนตัว หรือการรวมหุ้นกันระหว่างสมาชิกที่จะทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนมากจะนำไปประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน

(4) การช่วยหาตลาด พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะหาตลาดในการรับซื้อสินค้าเอง ส่วนใหญ่จะเป็นการนำสินค้าไปขายในท้องถิ่นมากกว่า ทำให้สินค้าไม่เป็นที่รู้จักของคนภายนอก

(5) การชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้จะต้องนำเงินมาชำระตามกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด คือ ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลา 1 ปี เว้นแต่ได้รับการผ่อนผันจากคณะกรรมการ

2.2 การประเมินผลของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

(1) ผลโดยตรง พบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีประโยชน์ต่อหมู่บ้านและชุมชนในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น เป็นแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับประชาชน ได้กู้ยืม เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชน ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และพบว่าประชาชนส่วนใหญ่สนใจที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของกองทุน ซึ่งปัจจุบันสมาชิกทั้งหมดของกองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนา มีจำนวน 124 คน จากสมาชิกในหมู่บ้าน 187 ครัวเรือน ปล่อยกู้ทั้งหมด 2 รอบ จำนวน 81 ราย รวมเป็นเงิน 998,000 บาท ลักษณะการประกอบกิจกรรมของผู้กู้แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะเห็นได้จากโครงการที่สมาชิกเขียนเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน

(2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ขึ้นในชุมชน เกิดการกระจายรายได้ขึ้นในชุมชนหมู่บ้านหรือชุมชนเกิดการพัฒนา ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้หมู่บ้านหรือชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง มีทั้งลักษณะเด่นและลักษณะด้อย คือ มีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน หมู่บ้านหรือชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ ลักษณะด้อย คือ ทำให้ชาวบ้านแตกความสามัคคีกัน เนื่องจากความไม่เป็นธรรมในการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการ ซึ่งส่วนใหญ่เน้นระบบเครือญาติเป็นสำคัญ

(3) ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในชุมชน และผู้นำชุมชน เกิดการสร้างองค์กรชุมชนขึ้นมาเพื่อรองรับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.3 ผลการประเมินของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) ประสิทธิภาพในการดำเนินการของผู้กู้ พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้กู้จะนำเงินที่กู้จากกองทุนไปประกอบธุรกิจในครัวเรือนประเภทธุรกิจส่วนตัว ซึ่งตัวผู้กู้เองมีประสบการณ์ในการทำงานอยู่แล้ว เช่น การทำไร่ ทำนา แต่ก็มีผู้กู้บางรายนำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น นำเงินไปใช้หนี้รายทุนนอกระบบ แต่ส่วนใหญ่แล้วผู้กู้จะนำเงินไปใช้จ่ายในครัวเรือน

(2) หนี้สินของผู้กู้และเครือญาติ พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของกองทุน เป็นหนี้แหล่งเงินกู้ตามสถาบันการเงินต่างและเป็นหนี้รายทุนนอกระบบก่อนที่จะมากู้เงินจากกองทุน ทำให้เพิ่มภาระหนี้สินให้กับตนเองเพราะไม่สามารถนำเงินมาหมุนได้ทันเวลา

(3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.)

ผลประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

- (1) จำนวนเงินกู้ที่ได้จากกองทุน ผู้กู้แต่ละรายจะได้รับการจัดสรรเงินกู้รายละไม่เกิน 20,000 บาท เพื่อนำไปเป็นทุนสำรองในการประกอบอาชีพ
- (2) เงินอื่น คือ เงินกองทุนองค์กรต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กข. คจ. ซึ่งเป็นเงินที่สมาชิกในหมู่บ้านสามารถกู้ยืมได้
- (3) สถานที่และวัตถุดิบ พบว่า ในการประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละรายนั้น จะเป็นพื้นที่ของตนเอง คือ ไร่ นา วัตถุดิบในการประกอบส่วนใหญ่จัดซื้อจากท้องตลาด ซึ่งทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง
- (4) เทคนิคการทำงาน พบว่า ผู้กู้แต่ละรายจะมีวิธีการในการประกอบกิจการเป็นแบบเฉพาะตัวของแต่ละคนแตกต่างกันไปตามความถนัด บางครั้งก็ต้องการคำแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบข้อมูลที่ตัวเองไม่เคยมีประสบการณ์ เช่น ข้อมูลด้านเทคโนโลยี เป็นต้น
- (5) กำลังทำงาน พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานในการประกอบการ ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกในครัวเรือน และจ้างแรงงานบ้างเป็นบางโอกาสที่แรงงานไม่พอ แต่จะเป็นเพียงการจ้างแรงงานในท้องถิ่นเท่านั้น

2.4 ผลประเมินระบบสนนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- (1) การทำกิจการอย่างถูกวิธี พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในหมู่บ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งต้องอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือฤดูกาล การเลือกเพาะปลูกส่วนใหญ่จะดูจากสภาพดินฟ้าอากาศ และฤดูกาลที่เหมาะสม ในการเลือกใช้วัสดุในการประกอบการก็จะเลือกใช้ให้เหมาะกับประเภทงานของคน
- (2) การหาตลาดที่ดี พบว่า การขายสินค้าทางการเกษตร ส่วนใหญ่จะนำไปขายในหมู่บ้านหรือชุมชนใกล้เคียง และมีบางรายเท่านั้นที่ส่งสินค้าไปขายยังท้องตลาด
- (3) การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่า จะมีการคัดสรรวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ในการประกอบการที่มีคุณภาพ และราคาถูก เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต
- (4) การทำบัญชี พบว่า จะมีการทำบัญชีที่มีความเรียบง่ายขั้นตอนไม่ยุ่งยาก และสามารถทำความเข้าใจพร้อมทั้งตรวจสอบได้ โดยจะใช้เทคนิคและรูปแบบเฉพาะบุคคลตามความถนัดและความเข้าใจ
- (5) การวิเคราะห์ประเมิน จะเห็นได้ว่าการประเมินการของหน่วยระบบนั้น ผู้กู้แต่ละรายมีวิธีในการประกอบอาชีพและได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการประกอบการเพื่อเพิ่มจำนวนผลผลิต ซึ่งเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

2.5 ผลประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ

(1) ผลโดยตรง คือ สมาชิกผู้กู้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบการสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ไม่ต้องเป็นภาระของสังคม และเกิดการกระจายรายได้ขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนมีสภาพคล่อง

(2) ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ พบว่า จากที่ผู้กู้ได้นำเงินกู้ไปลงทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้กู้มีรายได้ มีงานทำและได้ค่าตอบแทนการทำงานเป็นตัวแทน ทำให้ผู้กู้มีกำลังใจในการทำงานและเพิ่มผลผลิตต่อไป

(3) ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี คือ ผู้กู้ได้มีโอกาสขยายกิจการ โดยนำเงินกู้ที่ได้จากกองทุนไปเพิ่มทุนในการประกอบการ

(4) ผลที่เป็นความพอใจ คือ ผู้กู้มีรายได้จากการประกอบและมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น

(5) ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้กู้ได้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนำมาปรับใช้กับการประกอบกิจการ และได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการประกอบการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำธุรกิจ

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ 5 ข้อ พบว่า

(1) การเกิดกองทุน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนให้ความสนใจในนโยบายของรัฐบาลเป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมในกองทุนของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนโดยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน

(2) ระบบการบริหารกองทุน พบว่า ได้มีการจัดอบรมเรื่องการบริหารจัดการกองทุนให้กับคณะกรรมการกองทุนทุกหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน

(3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นภายในชุมชนระหว่างผู้นำและสมาชิกในชุมชน เกิดการเรียนรู้เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้มีความก้าวหน้า และประชาชนในหมู่บ้านและท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้

(4) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในหมู่บ้านหรือชุมชน เกิดการกระจายรายได้และแก้ไขปัญหาความยากจน การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

(5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งพบว่า กองทุนหมู่บ้านทำให้สถานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านและชุมชนดีขึ้น และทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างรัฐบาล เอกชน และ

ประชาชน ทำให้เกิดการพัฒนาและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง มีองค์กรต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายในชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

1. ปัจจัยด้านบวก คือ

- 1.1 การมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุน
- 1.2 การที่หมู่บ้านมีเงินสะสมจากการออมของสมาชิกในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 1.3 สมาชิกในหมู่บ้านให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
- 1.4 สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ปัจจัยด้านลบ คือ

- 2.1 คณะกรรมการไม่เคยมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.2 สมาชิกนำเงินไปใช้ในกิจกรรมวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 2.3 ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างผู้นำและสมาชิกกองทุน

ชนเมือง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน “ลาดพัฒนา” สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อที่จะได้ทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด

1.2 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ช่วยส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3 เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเป็นการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ

1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และเพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กำหนด

1.5 เพื่อทราบว่าเงินกองทุน 1 ล้านบาท ให้ประโยชน์และมีความสำคัญอย่างไรกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ใช้ชีพีชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูล

2.4 ศึกษาเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับข้อมูลของหมู่บ้าน และนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล

2.5 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และบางส่วนอาจทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์

2.6 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่ต้องการเขียน

2.7 ลงมือเขียนบทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกครบสมบูรณ์แนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง พบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประโยชน์ต่อหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น เป็นแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับประชาชนได้กู้ยืม เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นและพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุน

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า ทำให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดการพัฒนา เกิดการกระจายรายได้ขึ้นในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทำให้หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในลักษณะเด่นและลักษณะด้อย คือ มีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เกิดการร่วมมือและความสามัคคีขึ้นภายในชุมชน ส่วนลักษณะด้อย คือ ทำให้ชาวบ้านเกิดแตกความสามัคคีกัน เนื่องจากความไม่เป็นธรรมในการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นระบบเครือญาติเป็นสำคัญ

3. ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับชุมชน และระดับประเทศ เกิดการสร้างองค์กรชุมชนต่าง ๆ ขึ้นมามากมายเพื่อพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนในด้านต่าง ๆ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

การอภิปรายผล

กองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนา เกิดจากการร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในหมู่บ้านและในอนาคตกองทุนมีแนวโน้มที่จะมีประชากรในหมู่บ้านสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสมาชิกในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดตั้งกองทุน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านลาดพัฒนามีการจัด โครงสร้างอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุน ระเบียบข้อบังคับ และวิธีดำเนินการบริหารจัดการกองทุน เพื่อให้กองทุนอยู่รอดและประสบความสำเร็จ ได้มีการเข้ารับการศึกษาอบรมจากหน่วยงานของรัฐบาลที่มานำและให้ความรู้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อกำหนดตนเองอย่างยั่งยืน เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยการจัดการประชุมแบบเปิดเวทีชาวบ้าน เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาให้กองทุนหมู่บ้านประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้และแก้ไขปัญหาความยากจนให้ประชาชนมีงานทำ และมีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังเป็นการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศและเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการคือ

ปัจจัยด้านบวก

1. การมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุน
2. การที่หมู่บ้านมีเงินสะสมจากการออมของสมาชิกในหมู่บ้านหรือชุมชน
3. สมาชิกในหมู่บ้านให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
4. สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาล

ปัจจัยด้านลบ

1. คณะกรรมการไม่เคยมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การที่หมู่บ้านมีเงินสะสมจากการออมของสมาชิกในหมู่บ้านหรือชุมชน
3. สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ของโครงการ
4. ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างผู้นำและสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน

1. ควรจะเพิ่มระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ให้นานกว่านี้ เพราะการประกอบอาชีพบางประเภทไม่สามารถให้ผลผลิตได้ภายในระยะเวลา 1 ปี
2. จากเดิมที่มีการปล่อยเงินกู้ให้เป็นรายบุคคล ควรจะพิจารณาให้กลุ่มองค์กรมีโอกาสในการกู้ยืมเงิน เพื่อเป็นการพัฒนาให้กลุ่มองค์กรมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้
3. การปิดบัญชีบังคับควรให้เป็นไปตามความเห็นชอบของคณะกรรมการและความพร้อมใดนการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะในการจัดบริหารกองทุน

1. ให้มีการจัดอบรมหลักสูตรการบริหารจัดการ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้กับผู้นำกองทุนทุกหมู่บ้าน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ให้ทรัพยากรบุคคลของรัฐบาลเข้ามาเป็นที่ปรึกษาประจำแต่ละกองทุน เพื่อให้รับรู้สถานะปัญหาที่แท้จริงของชุมชน
3. ให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณด้านอื่นเข้ามาสทบกับเงินกองทุน 1 ล้านบาท
4. ให้มีการตรวจสอบและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน เป็นระยะ เพื่อความต่อเนื่องในการทำงาน
5. ให้มีการสร้างองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน เพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุก ๆ กองทุน

ข้อเสนอแนะในการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

1. ให้มีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของผู้กู้เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะได้ทราบว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
2. ให้จัดอบรมแนะนำอาชีพเสริมให้กับสมาชิกผู้กู้เงิน เพื่อที่จะได้มีหนทางในการประกอบอาชีพ
3. ควรจัดเวทีชาวบ้านเพื่อให้กลุ่มผู้กู้ที่มีอาชีพแตกต่างกันมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการทำงานระหว่างกัน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544 ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544 ชุดวิชาการวิจัย. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ. : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. 2544 ชุดวิชาสารนิพนธ์. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ. : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. (ออนไลน์). 2545. แหล่งที่มา <http://www.agri.cmu.ac.th/others/rfund/asknanser.html>. (5 มกราคม 2545).
- กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด สำนักงาน.2544 คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี “คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ”. นครราชสีมา. (2544).
- ศาสตราจารย์ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544). รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : 211-234.
- ศึกษาธิการอำเภอสีคิ้ว “แบบรายงานการศึกษาส่วนภูมิภาค ภาพสถิติ (รศ.ก) ปีการศึกษา (2544). สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. การประเมินโครงการประชุม : หลักการและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร. พีรพัชรา, 2525
- NOK National Study Committee on Evaluation. Educational Evaluation and Decision Making. Indiana:Phi Dela Kappa, Incorporated. 1977.